

Тема лекції.

Основи оплати праці

Зміст

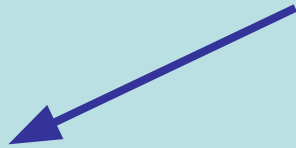
1. Доходи населення: сутність та види.
2. Заробітна плата та її функції.
3. Форми та системи оплати праці.

1. Доходи населення: сутність та види

Доходи населення -

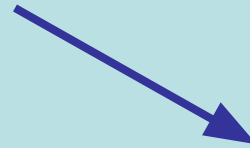
сукупність грошових та натуральних засобів, що використовуються для підтримки фізичного, морального, економічного, інтелектуального стану людей на певному рівні задоволення їх потреб і формуються за рахунок праці найманих працівників та інших джерел.

Доходи населення

Трудові

Отримуються за виконання трудових функцій на основі найму. До них належать також доходи від індивідуальної трудової діяльності і надання послуг від реалізації продукції, що вироблена у підсобному господарстві.

Нетрудові

Доходи від власності, індивідуальної трудової діяльності, що пов'язана із порушенням трудового законодавства, правил та норм моралі та цивільної поведінки.

Політика доходів:

- формування та регулювання доходів (соціальні гарантії);
- перерозподілу доходів (соціальний захист).

2. Заробітна плата та її функції

Заробітна плата -

як елемент ринку праці виступає у вигляді ціни, за якою працівник продає свою робочу силу в замін на певну компенсацію витрачених фізичних і розумових здібностей.

Складові заробітної плати:

- а) основна заробітна плата;
- б) додаткова заробітна плата;
- в) інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Заробітна плата:

1) номінальна – та, яку працівник отримує в касі підприємства;

2) реальна – та, що визначає купівельну спроможність працівника.

Чинники реальної заробітної плати:

- розмір номінальної заробітної плати;
- ставка податку на доходи фізичних осіб;
- рівень інфляції в країні.

Функції заробітної плати:

- відтворювальна – забезпечує відтворення робочої сили;
- стимулююча – підвищує зацікавленість у розвитку виробництва;
- регулююча – формує купівельну спроможність працівника на товари і послуги, у роботодавців на засоби виробництва, тобто сприяє встановленню пропорцій між попитом та пропозицією на товари і послуги;
- соціальна – формує платоспроможний попит на товари та послуги, сприяє реалізації принципу соціальної справедливості;
- мотиваційна – розвиває творчість та морально-престижні настанови у праці, формує моральні якості працівника, особливо його почуття трудової справедливості.

3. Форми та системи оплати праці

Форми оплати праці:

- ***погодинна*** - визначається залежно від тривалості відпрацьованого часу і кваліфікації працівника;
- ***відрядна*** - передбачає визначення заробітку залежно від фактичного виробітку продукції належної якості.

Системи оплати праці -

спосіб обчислення розмірів винагороди, належної виплати працівникам відповідно до витрат праці, а в ряді випадків і до її результатів.

Системи погодинної форми оплати праці:

- *проста погодинна* - розраховується як добуток годинної тарифної ставки робочого даного розряду на відпрацьований час у даному періоді;
- *погодинно-преміювальна* - це така оплата праці, коли робітник одержує не тільки заробіток за кількість відпрацьованого часу, але і визначений відсоток премії до цього заробітку;
- *система посадових окладів* - по цій системі оплачуються працівники, робота яких має стабільний характер.

Системи відрядної форми оплати праці:

- *відрядно-преміальна* - працівник одержує не тільки відрядний заробіток, але і премію. Премія звичайно встановлюється за досягнення визначених показників: виконання плану виробництва продукції, завдань по якості продукції або економії у витраті матеріальних і інших видів ресурсів;
- *непряма-відрядна* - застосовується для оплати праці допоміжних робітників, заробітна плата яких залежить від результатів праці основних робітників, що обслуговуються ними;
- *відрядно-прогресивна* - заробіток робітника визначається по виконанню норми виробітки, як і при прямій відрядній оплаті, тобто по встановлених розцінках. При перевиконанні установленої норми прогресивно збільшуються доплати до основної відрядної розцінки;
- *колективна відрядна (бригадна)* оплата праці - відрядна форма оплати праці по результатах роботи колективу (бригади). Спочатку розраховується заробіток усієї бригади як при прямій відрядній системі, використовуючи бригадну розцінку. Потім цей заробіток розподіляється між членами бригади методом коефіцієнто-годин або методом коефіцієнта виконання норм;
- *акордна система* оплати праці - це різновид відрядної, оплати праці, сутність якої полягає в тому, що розмір оплати праці встановлюється на весь обсяг виконання робіт із визначенням терміну його виконання.